

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle schoelen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

381. Het Indianenmeisje. — 382. Het Spookschip. — 383. De Heer van Baudeloo. — 384. De Gevangene op het eiland. — 385. Een avontuur aan de greta. — 386. Hoe Pol renner werd. — 387. De Booze Heer. — 388. Vuurtoeren van het eiland Rona. — 389. Een jongen in den Boerenkrijg. — 390. De Page van Graaf Egmont. — 392. Een Harde Les. — 393. De vlucht van de kermis. — 394. Een Vlaamsche cow-boy. — 395. Het Bloemenmeisje. — 396. De Slaven van Oostende. — 397. Een Smokkelaar aan de Leie. — 398. Een Redder in den nood. — 399. Het Geheimzinnig Meisje. — 400. Uit Droevige dagen. — 401. Het spook op de spoorbaan. — 402. Avonturen met een Hoed. — 403. Een Woedig Leven. — 404. De Geheimzinnige Kruisvaarders. — 405. De avonturen van een Hovenier. — 406. Een bange Vlucht. — 407. De nieuwe Kasteelheer. — 408. De jonge Landlooper. — 409. De Twee Kameraden. — 410. De Spion. — 411. De dochter van den Visscher. — 412. De dochter van den Bezembinder. — 413. Een Huichelaar. — 414. De Erkekenijze Indianenhoofdman. — 415. Onvergetelijke Avonturen. — 416. Een stille Nacht. — 417. De Hoeve bij de Duinen. — 418. Leo op de kostschool. — 419. De moedige Padvinder. — 420. De Dragonder van het Ullenhof. — 421. De strijd tegen de slavernij. — 422. De jonge Alpengids. — 423. Het onverwachte Erfdeel. — 424. De verijdelde Diefstal. — 425. Op het eenzame Eiland. — 426. In den Sneeuwstorm. — 427. Sinterklaas in den Woonwagen. — 428. Het vuur in den nacht. Een moedige Knaap. — 429. Het Kerstfeest der Schipbreukelingen. — 430. Voor het Recht. — 431. Het spook van Sylt. — 432. De dappere Kasteelknaap. — 433. In Duizend Vreezen. — 434. De Toovenares van Diksmuide. — 435. Acht maanden op een onbewoond eiland. — 436. Ontmaskerd. — 437. Een gestoorde Nacht. — 438. De Stem aan de deur. — 439. Het Geheimzinnig bedrijf. — 440. De Smokkelaars van Blankenberghe. — 441. Een drama aan de grens. — 442. Een Godsoordeel. — 443. De verrader. — 444. Zigeuners op 't dorp. — 445. Een Rakker. — 446. De dochter van den Indianenhoofdman. — 447. De Smokkelbende. — 448. Het verlaten Schip. — 449. De Werklooze. — 450. De Avonturen in de Hooglanden. — 451. De Gestoorde Zesdagenkoers. — 452. Uit een gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 455. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kars, de Herdershond. — 457. Een augustige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsman. — 459. De Heldin van Maestricht.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

PRIJS: 60 CENTIEMEN

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

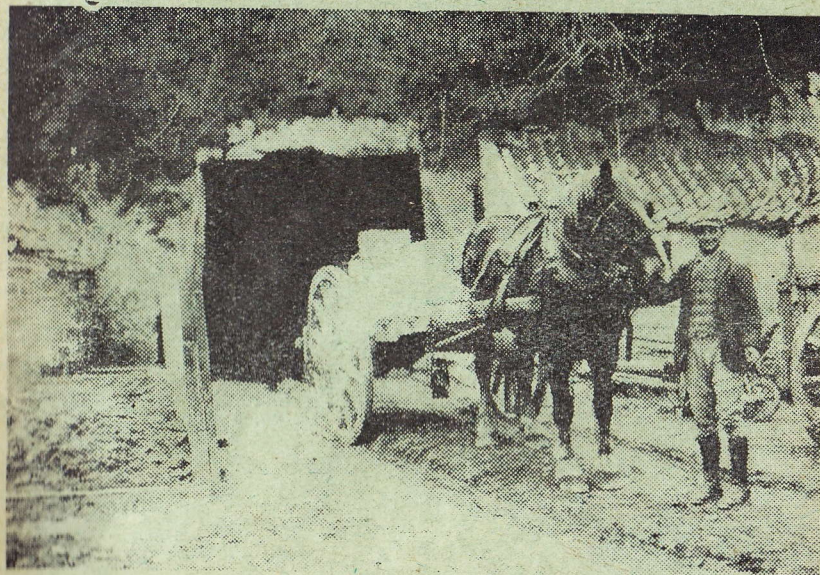
Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr. 476

A. HANS

Avonturen in de Grot

Uitgave A. HANS-VAN DER MEULEN, Kontich.

AVONTUREN IN DE GROT

I.

— Wat is er nu aan de hand? vroeg vrouw Geertrui, toen ze aan de deur van haar geburen vier zwaar beladen rijwielen zag staan.

Van alles was er op de zadeldragers gebonden, dekens, kleeven, maar ook potten en pannen.

Nieuwsgierig trad vrouw Geertrui nader... Ze was dat trouwens altijd en daarom vertelde men in deze kleine straat van Leuven, waar ze woonde, haar weinig.

Ze stak vrijmoedig de deur bij de bureen open. Juist kwamen vier jongens van een jaar of veertien, naar buiten, gevolgd door de vrouw des huizes.

— Maar Marie, wat is er nu aan de hand? vroeg Geertrui.

— O, mijn Jan gaat met zijn kamaraden een reisje doen...

— En al die kleeven, dekens, en ook potten en pannen. Het lijkt een heele verhuisboel!

— Nu ja... een reisje van een week willen ze maken, hernam Marie.

— Een heele week! En ge hebt me dat niet eens verteld!

— O, ge weet wel, dat ik niet veel tijd heb om te babbelen...

— En waar gaan ze heen?

— Naar Limburg, antwoordde Jan Peeters, de zoon van Marie.

Zijn vrienden kwamen hem aan zijn huis afhalen. Jan was de oudste en, eigenlijk zonder afspraak, beschouwden de anderen hem als hun leider...

— Naar Limburg! Maar wat zaken hebt ge daar? riep Geertrui nog meer verwonderd uit.

— We willen er een goudmijn zoeken, schertste Victor Wallink, die altijd een haantje vooruit was. Ja, we komen als millionairs terug, Geertrui.

— Gij houdt mij voor den zot, deugniet! Ja, ik ken u wel, ge zijt de stoute kapoen van timmerman Wallink... en ge hebt overlaatst mijn vollen emmer water omver geschopt...

— Overlaatst? 't Was verleden Winter... Ik viel over den emmer, die midden op straat stond, terwijl gij ergens aan het babbelen waart... en ik brak haast mijn beenen! beweerde Victor.

— Zijn we nu weg? vroeg Frans Deldens een derde jongen.

Waarom nog tijd te verliezen bij een klappei, die toch geen vroolijke gasten kon verdragen?

Anna en Frederika, de zusjes van Jan Peeters, waren nu ook buiten. Enkele burenen traden nader.

— Ha, vandaag begint de reis! zei een van hen. 't Is schoon weer.

— Dus, Joke weet het... en voor mij hebt ge het verzwegen! bromde Geertrui tot vrouw Peeters, de moeder van Jan.

Deze deed of ze het verwijt niet hoorde.

— Jongens, voorzichtig zijn, he, en niet te rap rijden! vermaande ze. En Jan, elken dag een kaartje zenden... Vader heeft er u gegeven...

— Ik beloof het u, moeder...

't Was een prachtige Augustusmorgen. De straat lag vol gouden zonnelicht, dat alleen reeds tot vroolijkheid stemde. Maar met dit heerlijk weer, mochten die Leuvensche, levenslustige jongens een grooten rijwieltocht maken. Ze hadden er lang voor gespaard en vurig op de groote vacantie gewacht... Nu straalde de vreugde van hun gezicht...

Jan Peeters gaf moeder en zusjes nog een kus en bijna plechtig stapte hij op zijn fiets, hij, de eerste, als aanvoerder.

— Vooruit! riep hij, en de anderen volgden. Allen wuifden nog eens.

— Ze zijn weg! zei vrouw Peeters.

Ze veegde haastig een traan af. O, ze gunde haar zoon van harte dit plezier! Maar hij ging toch voor de eerste maal zoo lang van huis!

De knapen waren dadelijk om den hoek verdwenen.

— Wat moeten ze nu naar Limburg doen? vroeg Geertrui weer.

— Waarvoor gaan menschen op reis? Niet om te slapen... maar om veel te zien, sprak Joke wat vinnig.

— Och, Geertrui, de jongens willen in Limburg eens rond kijken, zei vrouw Peeters. Een pleziertochtje! 't Is vacantie.

— En ze dragen dekens en potten en pannen mee...

— Die zullen ze onderwege verkoopen! spotte Joke. Ze kunnen veel zien en tegelijk leeren, he! 't Is goed, dat ze al jong, wat leeren verdienen!

— Neen, neen, hernam vrouw Peeters, die een ruzietooneel vreesde, want Geertrui keek Joke al nijdig aan en bromde, dat ze niet voor den gek wilde gehouden worden.

— De jongens hebben een tent mee, vervolgde vrouw Peeters. Ze zullen die 's avonds ergens bij een hofstede opstellen en er in slapen. Ze kunnen melk koopen en die koken boven een hout-

vuur... Ook al eens een stuk spek braden... en zoo al meer. Ze doen hun eigen kost...

— Ze noemen dat kampeeren, zei Joke tot Geertrui. Hebt ge daar nog nooit over hooren spreken, gij, die alles weet. Er rijden toch dikwijls zulke kampeerders door Leuven. Gisteren heb ik nog tenten te Oud-Heverlee zien staan.

— Marie, gij laat dat toe? Uw jongen moet dus buiten slapen! sprak Geertrui, die net deed, of ze de terechtwijzing van Joke niet gehoord had.

— Buiten slapen, in een tent! zei vrouw Peeters.

— Op den grond toch!

— O, ze kunnen wat stroo koopen...

— En rheumatiek krijgen... ziekten opdoen! Mensch toch, hadt ge me er eer over gesproken, ik zou het u afgeraden hebben, verzekerde Geertrui. Mijn grootvader was een leurder en hij heeft veel nachten in het hooi of ergens in een bosch gelegen, maar op zijn vijftigste jaar was hij zoo stijf als een stok. Een bed is voor te slapen en niet de koude grond. Wat zullen ze nog allemaal voor zothed uitvinden tegenwoordig! Er zijn geen kinderen meer. Ik mocht, toen ik klein was, eens in het jaar mee, naar een oom en tante te Wezemaal en dan was ik al overgelukkig. Nu moeten zulke jonge gasten een week op

reis! Ze kunnen allerlei deugnieterij uithalen, zonder dat ge er iets van weet.

— Daar ben ik heel gerust in, zei vrouw Peeters.

— Ja, ja, gerust! Ik zeg niet, dat uw Jan een kwade is... Maar die Wallink is er bij, de grootste nietwaard van Leuven! beweerde Geertrui.

— Dat is niet waar! wedervoer vrouw Peeters. Victor Wallink is wel eens wat wild, maar hij heeft een goed hart.

— Spreek hem maar voor... Bij u toont die deugniet zich op zijn schoonst... Bij mij niet!

— Och, Geertrui, ge kunt het hem niet vergeven, dat hij eens uw emmer omver gestooten heeft, zei Joke. Maar wie was er over twintig jaar de droefste belletrek? Geertrui Apers! En als ge van water spreekt, weet ge het nog, toen we eens van school kwamen en ge weer aan de bel trokt bij den metser Lievens, dat hij u uit het bovenvenster een kan water over uw hoofd smeed! Het was percies of ge in de Dijle hadt gelegen!

— Wat gij nu nog ophaalt!

— 'k Wil maar zeggen, dat ge ook eens aan uw jongen tijd moet denken... voor ge zoo hard spreekt over Victor Wallink.

— O, als die straatschender mij plaagt, zijt gij blijde, Joke!

— Mensch, 't is veel te schoon weer om ruzie

te maken. Ik moet rap voort doen, dan kan ik vanmiddag met mijn kleinen kapoen gaan wandelen. En later mag hij ook kampeeren! 't Moet niet alles blijven lijk het in onze jonge jaren was, beweerde Joke.

Vrouw Peeters knikte eens en keerde eveneens in huis terug. Ze hield niet van die schermutselingen op straat. En Joke kon Geertrui toch te eig plagen.

De zusjes van Jan bleven buiten. Het was ook voor hen vacantie...

— Hoeveel geld heeft uw broer mee? vroeg Geertrui, wier nieuwsgierigheid nooit gauw vol-
daan was.

— Honderd frank, zei Frederika, de jongste. Ze was fier op de som, die haar zeer hoog leek.

— Honderd frank! riep Geertrui uit.

— Ja, maar Jan mag niet alles opdoen. Hij heeft zooveel mee tegen dat er iets gebeurt.

— Honderd frank! En uw vader is toch een werkmán!

— Jan heeft lang gespaard...

— Uw moeder kon me het wel verteld hebben. Joke zal wel alles haarfijn weten.

Anna nam Frederika mee, verder in de straat. Geertrui behoefde hun niet uit te hooren. 't Was toch maar om het verdraaid, en met leugens doorspekt, voort te vertellen...

— Tegen mij doen ze altijd geheim, bromde

de buurvrouw, en ze scheen niet te kunnen begrijpen, dat het toch haar eigen schuld was.

Vrouw Peeters verrichte haar gewoon huiswerk. Ze had nog een gebed gedaan voor de jonge reizigers. Zeker, ze gunde Jan die pret. Eerst had ze toch bezwaren gehad tegen zulk een tocht. Maar vader betoogde, dat flinke knapen moesten leeren op eigen beenen te staan... en ze veel op een fietsreis konden leeren. Jan sprak van andere jongens, die verleden jaar gekampeerd hadden, aan de zee, in de Kempen, in de Ardennen, ja, sommigen waren naar Holland geweest.

Moeder gaf toen toe. Limburg werd uitgekozen, omdat vader Peeters van daar afkomstig was, en dikwijls over zijn geboortestreek sprak. Reeds jong had hij werk gekregen in een metaalfabriek te Leuven waar hij nog arbeidde, nu als meester-gast. Hij was een oppassende, ontwikkelde man, die zijn geluk zocht in zijn gezin.

II.

Intusschen reden de vier reizigers lustig den weg naar Diest op. Eerst waren ze op nog bekend gebied, bij Kessel-Loo, Linden en St Joris Wingene. Victor Wallink beweerde zelfs, dat hij de heele streek kende, met Holsbeek en Nieuwrode tot Aarschot toe, of meer Zuidwaarts langs Korbeek-Loo en Boutersem naar Tienen. O, Jan

Peeters en de anderen hadden ook veel in den omtrek gefietst, maar een streek door en door kennen, is iets anders.

Ze waren dus met vieren. Jan Peeters kent ge nu al voldoende. Ge hoordet ook, dat Victor Wallink de zoon van een timmerman was, en bij vrouw Geertrui op een slecht blaadje stond. Jans moeder dacht echter heel anders over hem. 't Is wel waar, dat Victor dikwijls te veel praats had. Maar er valt op ieder wat aan te merken. De derde, Frans Deldens, moest nu vooral maar eens goed genieten, want in September ging hij op stiel bij zijn vader, een huisschilder. Hij was groot voor zijn jaren en zou met de verfkwast overal gemakkelijk bij kunnen. Pol Lansen, de vierde kamaraad, woonde in een kruidenierswinkel. En hij had den grootsten voorraad levensmiddelen mee.

Drie van het vierspan zouden na de vacantie naar een middelbare school gaan. Ze mochten nog wat voort leeren!

Het werd een warme dag nu. Te Diest waren de jongens bijna 25 kilometer van huis en ze poosden even in het oude stadje. Jan had over Diest gelezen en wist er dus het een en ander van. In de groote kerk zagen ze een grafzerk; daaronder rust Willem van Oranje, de oudste zoon van Willem den Zwijger, die in de 16de eeuw den opstand tegen Spanje leidde. De jonge

Willem studeerde toen aan de hoogeschool van Leuven. En om den vader te treffen, liet koning Filips II, den knaap oplichten en naar Spanje vceren. De student had veel verdriet. Hij heeft zijn vader nooit terug gezien. Toen Willem de Zwijger dood was, mocht zijn zoon, die dus ook Willem van Oranje heette, naar Brabant terug keeren. Hij was toen een man geworden. Filips hoopte, dat hij ruzie zou maken met zijn broer Maurits, die zijn vader opgevolgd was, als stadhouder. Zoo kon er verdeeldheid ontstaan. Willem was immers de oudste. Doch hij leefde stil en eenzaam op zijn kasteel te Diest, waar hij stierf.

De jongens zagen ook het begijnhof, de oude halle, en veel schilderachtige huizen aan de Demer. Dan vervolgden ze hun reis, den grooten weg naar Hasselt op. Te Halen bezochten ze het veld, waar in 1914 de Duitschers verslagen werden. Even stonden ze bij de graven van soldaten. Over dien oorlog van 1914-1918 hadden ze veel hooren vertellen. Geen wonder, in diezelfde Augustusmaand had Leuven veel geleden door moord, plundering en brandstichting.

Toen wuifde het graan zoo liefelijk op de akkers als nu. De zon scheen door de welige boomgaarden... Maar de harten der menschen waren vervuld van angst en droefheid. De wreede oorlog woedde.

Van Halen waren onze reizigers spoedig te Herk en 's middags bereikten ze Hasselt, de hoofdstad van Limburg! Hier wilden ze eten. Ze behoefden nog niets te koopen. In een kleine herberg, dicht bij de Markt, bestelden ze koffie. De dikke, met kaas of vleesch belegde boterhammen gingen er goed in... en de rust was ook welkom.

Lang bleven ze er toch niet zitten. Ze wilden eerst de stad eens bekijken. Hasselt is een nette plaats met de Sint-Kwintijn kerk, en het voormalig toevluchtshuis der abdij van Herkenrode, nu een kazerne.

De knapen merkten op, dat de menschen hier heel anders spraken...

— Een beetje zingend, zei Victor Wallink.

Na Hasselt kwam Tongeren aan de beurt, een der oudste steden van ons land. Jan Peeters wist wat men er moest bezoeken. Eerst bekeken ze het standbeeld van Ambiorix, en dan de prachtige Onze Lieve Vrouwekerk, met haar indrukwekkenden toren. Ook staat te Tongeren de zeer oude Visé-poort.

't Was eigenlijk al genoeg voor vandaag. De reis zat reeds in de beenen en het stof in het gezicht. Ze zouden een goed plaatsje zoeken om te kampeeren. Dat was een gewichtig punt; de eerste nacht in de tent!

Een eind buiten de stad vonden ze een heerlijk plekje bij een beek, die tusschen hooge boomen kronkelde. Hoe schoon en rustig hier!

— Eerst een bad, he? vroeg Jan.

't Was heet geweest en, al daalde de zon ginds achter een heuvel, nog hing de warmte in de lucht. Jans voorstel vond dadelijk bijval. De fietsen werden ontladen: men zocht de badpakjes uit, en weldra spartelden de vier kamaraden in het verfrisschende water. O, dat deed deugd! De beek was niet diep en er dreigde geen gevaar. Toch moest Jan Peeters den onstuimigen Wallink tot wat meer kalmte vermanen. Victor wilde in een boom klimmen en zich dan in het water laten vallen.

— En misschien op een steen terecht komen! waarschuwde Jan Peeters.

— De beek is immers niet diep genoeg om te duikelen, zei Frans Deldens.

Wallink had zeker alleen wat willen bluffen, want hij liet zijn plan dadelijk varen. Nu sloegen ze de tent op. De middelroede kon in- en uit elkaar geschoven worden; dat was gemakkelijk om mee te nemen. De jongens hadden ijzeren stangen met haken, waaraan de tenttouwen gespannen waren. Het duurde niet lang, of het nachtverblijf stond daar klaar.

— Nu zouden we pap kunnen koken, als we melk hadden, zei Jan.

— Eens zien waar een hoeve staat, riep Victor Wallink uit.

In een wip, zat hij in een boom en dadelijk klonk het:

— Er is een boerderij op vijf minuten van hier!

Jan zou bij de tent blijven. De anderen begaven zich naar de hoeve. Ze kwamen terug met een pan melk, acht eiren, een half brood en wat boter. Stroo hadden ze hier niet nodig. Het gras was droog, ze konden er hun regenjassen over spreiden, en daarop liggen. Brandhout werd gemakkelijk gevonden. Spoedig flikkerde er een vuurtje onder een ijzeren driepikkel, die ook in en uit elkaar genomen kon worden. Aan den top hing een ketting. Daaraan werd de pan met melk bevestigd; in de melk brokkelde Jan stukjes brood en Pol Lansen roerde eens van tijd tot tijd. Frans Deldens sneed boterhammen, en smeerde er de boter op. De pap lukte bijzonder goed en de jongens kregen ieder hun deel in hun etensbakje. Ze aten met de pap hun brood op en het was een uitmuntend avondmaal.

— O, ik wilde, dat vader en moeder, Anna en Frederika ons nu zagen zitten! dacht Jan.

De baas van de naburige hoeve en zijn zoons en dochters kwamen eens kijken.

— Wel, jongens, dat gaat goed, zei de landbouwer.

— Pak een stoel en zet u in onze keuken, riep Victor Wallink.

— Op 't gras kan 't ook, hernam de man.

Allen vleiden zich neer.

— 't Is hier goed onder de boomen, vervolgde de landbouwer. Ge zijt dus op reis?

Hij vroeg van waar de jongens kwamen. Leuven was hij nooit geweest, wel te Diest en Tienen. Van een boerderij kan men niet veel weg... Daar was men nooit klaar... De vriendelijke baas vertelde dan het een en ander over Limburg. Zoo hield het troepje een avondpraatje.

Toen de hoevebewoners weg waren, kropen de jongens in hun tent. Ze deden de bovenkleeren uit, maar trokken een deken over zich. Ze lagen dicht tegen elkaar. Wallink kreeg het warm, zei hij, en hij zou buiten slapen.

Jan Peeters raadde het hem af. Victor luisterde niet. Hij strekte zich in het gras uit.

— Hier is het fijn! riep hij.

Maar na een half uurtje kroop hij weer stil in de tent... 't Werd hem buiten veel te koud. De anderen snorkten al. Tijdens den nacht werd ieder op zijn beurt al eens wakker, en keek dan versuft op, eerst niet wetend, waar hij nu toch lag. Maar dan kwam dadelijk de herinnering... En de slaperige legde zich weer neer.

's Morgens ontwaakte Jan Peeters het eerst.

Hij nam zijn kleren en schoof naar buiten. Het was nog wat kil. Maar de vogels floten en kwetterden reeds tegen de zon, die ginds als uit een zee van goud verrees.

— O, hoe schoon is het hier, zei Jan. De anderen moeten dat ook zien.

— Opstaan! riep hij binnen de tent.

Pol Lansen opende het eerst de oogen.

— Ja, moeder! antwoordde hij verdwaasd, meenend, dat hij thuis op zijn kamertje wakker werd geschreeuwd.

Jan schoot in een lach.

— O, ja, de tent! hernam Lansen. Ik meende waarlijk, dat moeder aan de trap riep.

Frans Deldens rees ook overeind, maar Victor Wallink ronkte nog.

— Hij ligt niet meer buiten, zei Frans.

— Hij zal het te koud gevonden hebben, meende Jan. Laat hem nog wat liggen.

Na de wasch- en kleedpartij trokken Lansen en Deldens naar de hoeve om een kan koffie. Ze mochten die komen halen, had de vriendelijke landbouwer gezegd. Brood en boter bezaten ze nog. En Lansen nam een flink stuk kaas uit zijn ransel. Hij sneed het in vier hompjes.

Victor Wallink kwam nu uit de tent.

— Ha, ge zoudt alles alleen opeten, zei hij.

— Langslaper! riep Lansen. U eerst waschen... zoo komt ge niet aan onze tafel.

De knapen maakten hier nog geen haast. Het was zoo schoon op dit hoekje. En ze moesten toch niet elken dag zestig, zeventig kilometer rijden als gisteren. Ze pakten eindelijk toch alles weer op de rijwielen.

Ze reden dan naar Maastricht. Ze bezaten de noodige papieren om over de Nederlandsche grens te gaan. Ze toefden nu niet in de oude stad, want ze zouden er terug keeren. Eerst wilden ze het heuvelland bezoeken van Gulpen, Vaals en heel die streek.

III.

Twee avonden later kampeerden de vier kamaraden dicht bij Heerlen. Toen ze gegeten hadden en nog wat in het gras zaten, kwam een oude man uit een nabijstaande hut. Hij was leurder geweest en leefde nu van bedelen. Hij sprak half Duitsch, maar de knapen verstonden hem toch. De oude man vroeg hun van alles over de reis.

— In een tentje slapen. Het is goed, dat het niet meer in den tijd van de Bokkenrijders is, sprak hij.

De jongens keken hem verwonderd aan.

— Nooit van gehoord? hernam de bedelaar. Ha, neen, ge zijt ook geen Limburgers! Over meer dan honderd jaren krioelde het in deze streek en ook bij Maastricht en Tongeren van

roovers. Dat waren de Bokkenrijders... Ze stalen en moordden zooveel ze konden.

— En waarom noemde men hen Bokkenrijders? vroeg Jan.

— Omdat er heksen bij waren, die de roovers op een bok namen en met hen door de lucht vlogen, naar de plaats, waar ze moesten stelen.

— Wat domme praat! riep Victor Wallink uit.

— Domme praat! Vroeger gebeurden er rare dingen! En nog wel... Als ge zoo over de wereld gezworven hebt, als ik, weet ge daarvan mee te spreken. Ja, de Bokkenrijders! Een smid hier van Heerlen, was er ook bij. Hij was eerst een eerlijke man, maar toen zijn vrouw stierf, begon hij te drinken. Hij geraakte in slecht gezelschap, en na eenigen tijd had hij zijn eed bij de Bokkenrijders gedaan. Nu moest hij rooven en zijn buit brengen op de plaatsen, waar de dieven samen kwamen. De smid nam een hamer mee en de anderen noemden hem « ijzeren hamer ». Hij had een brave dochter, Lina. Die merkte wel, dat haar vader 's nachts veel uit was en ze vreesde dat hij met de roovers samen spande. Ze durfde echter niets te vragen of te zeggen. De smid kon zoo geweldig kwaad zijn. Eens werd er hier in de buurt op een molen ingebroken, en al het geld gestolen. Erger nog was het, dat de dief den mulder en zijn zoontje gedood had. De moeder

was al lang gestorven. De gerechtsdienaren konden aan het spoor zien, dat slechts een man die misdaad gepleegd had. Overal werd er met afschuw over gesproken. Men begreep, dat de dader een der Bokkenrijders moest zijn. Lina wist, dat haar vader dien nacht uit geweest was, maar ze kon toch niet gelooven, dat hij zóó iets gruwelijks zou gedaan hebben. Den dag na den moord was IJzeren Hamer thuis gebleven en had hij veel gedronken. 's Avonds kon Lina niet slapen. Ze bad in haar kamer voor de bekeering van haar vader, die nu te bed lag. Opeens hoorde Lina hem luid droomen: « Jaag den mulder weg en het kind ook », hoorde ze hem roepen. « O, daar zijn ze weer met bloed op hun gezicht! Ik heb ze neergeslagen... de mulder herkende me... En nu komen ze terug... O, jaag ze weg! »

» Lina luisterde verschrikt. Nu wist ze, dat haar vader de dader was. Ze lag den heelen nacht te schreien. 's Morgens stond IJzeren Hamer vroeg op. Om de menschen te misleiden, werkte hij nu en dan in zijn smidse. Dien dag echter zwierf hij gebogen rond het huis. Lina zag hem door het venster. Ze begreep, dat haar vader wroeging had. Ze ging ter bedevaart naar de Maria-kapel op den Schaasberg en bad er veel voor de bekeering van haar vader. Ze durfde dezen niet te laten merken, dat ze zijn geheim kende...

» Lina was voortaan veel in de kapel op den Schaasberg. Van het vreeselijk verdriet werd ze ziek, en weldra moest ze te bed blijven. Haar vader scheen daarover zeer bedroefd. Hij ging 's nachts niet meer uit. Tot zijn rooversvrienden zei hij, dat hij zijn dochter moest verplegen. Dit deed hij dan ook, maar tevens walgde hij van zijn verbond met de Bokkenrijders. Hij had veel wroeging.

» Lina werd zwakker. De dokter gaf geen hoop meer, toen IJzeren Hamer hem smeekte zijn kind te redden. Het meisje voelde zelf, dat ze zou sterven. Ze bad vuriger dan ooit voor de bekeering van haar vader. Op Allerzielendag werd ze bediend... Toen de priester heen was, zat IJzeren Hamer te weenen bij het bed.

— Vader, zei Lina, ik ga naar moeder in den Hemel... O, ik heb zoo veel voor u gebeden! Ik weet, wat er in den molen gebeurd is...

Ontsteld sprong de smid recht, en plots riep hij uit:

— Gij zijt zoo vroom en ik ben een moordeenaar! Gij gaat naar den Hemel. De duivel zal mijn ziel halen... Voor mij is er geen redding meer!

— Jawel, vader, zei Lina. God wil u al uw zonden vergeven... Gij hebt berouw en wroeging... O, bid... en ge zult een ander mensch worden...

» Zoo lang Lina nog kracht had, sprak ze daarover met haar vader, die haar eindelijk beloofde, naar den pastoor te zullen gaan, om zijn schuld te belijden. Tegen den morgen stierf Lina. Drie dagen zat IJzeren Hamer als een gebroken man bij de geliefde doode. Na de begrafenis begaf hij zich naar den pastoor...

» Hij werd een ander man. Weer werkte hij in de smidse. Op een avond traden drie Bokkenrijders binnen... Ze doodden IJzeren Hamer, die zijn eed jegens de bende had geschonden. Maar de ziel was gered...

— Zoo is de geschiedenis van den smid van Heerlen, eindigde de oude man. Ja, sommige Bokkenrijders hebben zich bekeerd, maar de meesten volhardden in het kwaad. Ze werden achtervolgd; ze hadden allerlei schuilplaatsen, zooals in de grotten bij Canne en Maastricht. Ge weet, dat er onder den Sint Pietersberg veel gangen zijn; ze vormen een echten doolhof. Wie er den weg niet weet, verdwaalt er. En sommigen zijn er ellendig omgekomen van honger. De Bokkenrijders vergaderden er dikwijls... Eindelijk werd de bende uitgeroeid; velen stierven op het schavot.

De jongens hadden aandachtig geluisterd. Wat later lagen ze niet zoo gerust in hun tent als anders. Ze dachten aan de Limburgsche roovers. Ze wilden echter hun vrees niet voor elkaar beken-

nen, en nu waren ze tevreden, dat de oude bedelaar zoo dicht bij hen was in zijn hut.

Eindelijk sliepen ze in, en de nacht verliep heel gewoon.

IV.

De vier kamaraden waren over Valkenburg naar Maastricht gereden. Ze zonden elken dag een kaartje naar huis. Nu bezichtigden ze de oude stede, met haar vele merkwaardige kerken en andere gebouwen.

's Avonds zouden ze aan den Sint Pietersberg kampeeren. Er kwam juist een kar met groote, gele blokken beladen, uit een opening in den berg. De voerman, die heel vriendelijk was, vertelde, hoe de berg vol zandsteen zat. Men mocht die vrij halen. Men zaagde den steen in groote blokken, die binnen den berg vrij zacht zijn, maar in de lucht hard worden. Van die blokken bouwt men huizen.

De knapen keken nieuwsgierig naar den berg, die dus ingangen had, waardoor men in gangen en echte grotten kwam. Sinds eeuwen zijn die gangen ontstaan door het uithalen van zandsteen.

— We kunnen daar slapen, zei Victor Wallink. Dan hebben we geen tent noodig.

Een bewoner uit de buurt, bij wien ze levens-

middelen haalden, raadde het hun sterk af in de grot te overnachten. Het was er veel te kil. Daarom sloegen ze liever hun tent in een boomgaard op.

Den volgenden morgen gingen ze eens in de gangen kijken. Men kan die grotten bezoeken met een gids, maar dit kostte den knapen te duur. Het reisgeld was reeds zeer geslonken.

— We blijven goed bijeen en we gaan niet ver, zei Jan Peeters.

Wat huiverend stapten ze voort. Hoe stil was het hier! En als ze spraken, klonken hun stemmen zoo vreemd. Eerst bleef nog een schemering om hen. Dan gingen ze even in een zijgang en nu stonden ze in volslagen duisternis. Ze bedachten, hoe die geheimzinnige gangen veel verder doorliepen.

— Ja, het moet vreeselijk zijn hier te verdwalen en dan altijd maar in het donker rond te loopen zonder de uitgang te vinden, zei Frans Deldens.

— Maar dan komt ge eindelijk toch in de groote gang uit, waar ge het licht van buiten ziet, meende Victor Wallink.

— Wel neen, zoo'n verdoolde gaat misschien wel honderd keer denzelfden weg, sprak Pol Lansen. Hij heeft geen enkel herkenningspunt...

— Ik heb van monniken gelezen, die zoo ver wilden gaan, als ze konden, zei Jan Peeters. Ze

hadden een kluwen draad mee. Het een einde bonden ze vast bij de ingang, en, al voortgaande wikkelden ze het af. Zoo zouden ze later langs den draad den weg terug vinden. Maar de draad knapte af en ze raakten verdoold. Ze zijn niet meer buiten gekomen. Later werd hun geraamte gevonden.

— Willen we terug gaan? vroeg Frans Deldens. Ik ben liever in de zon en het licht.

— Ja, we hebben 't nu gezien... We trekken er uit, besloot Jan.

— Bangeriken! spotte Victor Wallink. Ik durf nog wel verder... ik zou de gangen goed onthouden... De Bokkenrijders vonden hun weg wel...

— Kom maar braaf mee met ons! zei Lansen. Haantje vooruit, zou hier rap Haantje achteruit zijn... En wij zijn geen Bokkenrijders!

Wallink ging de laatste. En nu wilde hij eens grappig zijn. Dicht bij de uitgang verstopte hij zich achter een kolom. Toen de anderen buiten kwamen, zei Jan:

— Waar is Victor?

Ze misten hem en keken elkaar verschrikt aan. Ze waren nog onder den indruk van de geheimzinnige wandeling.

— Zou die dommerik dan toch op zijn eentje voortgelopen zijn? vroeg Deldens.

Ze riepen zijn naam, doch kregen geen ant-

woord. Victor Wallink hield zich doodstil achter den zandsteen pilaar.

— Blijft hier, ik ga zien! sprak Jan, die nu zijn verantwoordelijkheid sterk gevoelde, want hij was de leider.

Snel liep hij door de hoofdgang terug. Victor Wallink lachte in zijn vuistje en zweeg nog. Jan Peeters kwam al in de duisternis.

— Victor, Victor! schreeuwde hij.

Zijn angst nam toe, nu hij nog geen antwoord kreeg. Hij stapte in een zijgang en riep weer den naam van zijn vriend. Zijn stem verstierf in de verte.

— Waar zit hij nu! stamelde Jan, wien het hart luid bonsde.

Hij ging nog verder; hij zou de richting onthouden.

— Victor! klonk het op benauwden toon.

Zonder het zelf te weten, begon Jan Peeters te verdwalen. Toen hij meende naar de hoofdgang terug te keeren, verwijderde hij er zich van. Zijn angst nam toe. En eensklaps begreep hij, dat hij verdoold was.

— Frans... Pol! schreeuwde hij ontsteld.

Zijn vrienden konden hem niet hooren. Ake- lig stil bleef het. Jan trachtte de hoofdgang te bereiken; het was vergeefsche moeite. En weenend leunde hij tegen den muur... Verdwaald! Eenzaam in de grot! Hij dacht aan vader en moe-

der en zijn zusjes... ook aan de monniken... O, als men hem eens niet terug vond...

— Ik moet er uit! gilde Jan wanhopig, en weer stapte hij voort, maar even nutteloos.

Gedurig riep hij naar zijn vrienden... Eindelijk begreep hij, dat hij beter deed te blijven, waar hij nu was. Dan kon men hem gemakkelijker opsporen... O, als Frans en Pol nu maar naar een gids gingen! Zoo ze zelf wilden zoeken, zouden ze ook verdwalen... Jan zonk op den grond neer. In zijn angst begon hij te bidden. Daar zat hij, verloren binnen den Sint Pietersberg. Hij kreeg het koud en soms klappertandde hij als van koorts... En rondom hem heerschte die akelige, neerdrukkende stilte!

Frans Deldens en Pol Lansen wachtten aan de ingang. Ze zeiden tot elkaar, dat Victor een lastige, vervelende kerel was. Jan bleef weg... Plots kwam Victor uit zijn schuilplaats en hij barstte in een schaterlach uit. Maar zijn kamaraden keken hem boos aan.

— Wat zijt ge een flauwerik! sprak Frans. Jan is u gaan zoeken...

— Ja, ik hoorde het wel...

— Met uw kinderachtige streken! bromde Pol. U hier vlak bij weg steken. Ge zijt een held!

— Kunt ge nu geen grapje meer verdragen?

Ze gingen een eind terug in de grot en riepen

naar Jan, die echter niet antwoordde. De sombere wanden smoorden de stemmen.

— Nu is Jan misschien verdoold, vreesde Frans.

— Tut, tut, ik zal hem eens rap zoeken! zei Wallink overmoedig, en zonder naar de anderen te luisteren, liep hij een zijgang in.

— Jan, Jan! schreeuwde hij, doch zijn vriend riep niet terug en nu werd ook Victor ongerust.

Hij slenterde voort, en raakte, zonder het te zien, steeds in andere gangen. 't Duurde niet lang of eveneens Victor was verdwaald, doch hij zat een heel eind van Jan af. Wanhopig zocht hij den terugweg. Hij doolde voortdurend verder. Toen begon hij te gillen van schrik... En ook Victor Wallink zonk op den grond. Hij jammerde luid.

Frans en Pol begrepen al spoedig, dat nu de twee makkers verdwaald waren.

— We moeten ze zoeken! zei Frans.

De electriche zanklantaarns lagen bij het reisgoed in den boomgaard. Pol Lansen was verstandig.

— Wij zouden ook verdolen, sprak hij. Laten we dadelijk om een gids gaan.

Gejaagd liepen de jongens naar buiten. In den winkel, vertelden ze, wat er gebeurd was. De menschen daar schrokken hevig. Ze wezen, waar er een gids woonde. Deze werkte in zijn hof.

Hij ging dadelijk mee. Hij haalde een buurman, die ook goed de grotten kende. De mannen bromden over de onvoorzichtigheid van de knapen. Nieuwsgierigen stroomden samen, en het werd een heele drukte. De gidsen staken een flambouw aan. En dan begonnen ze hun tocht. Frans en Pol mochten mee, maar ze vonden het nu natuurlijk geen plezierreisje. Ze hadden wel kunnen schreien...

— — — — —
Jan Peeters zat nog op dezelfde plaats. De tijd viel hem vreeselijk lang. Hij hoopte vurig op redding, en toch neep de angst hem soms de keel toe. Zou hij nog ooit thuis geraken! Hij stelde zich voor hoe vreeselijk bedroefd vader en moeder en zijn zusjes zouden zijn, als ze hoorden, dat hij verdoold was in de grotten van Maas-tricht.

— Er zijn toch gidsen! dacht Jan. Die zullen me hier niet laten sterven... en Victor ook niet...

Als Frans en Pol er maar heen gingen. Anders verdwaalden die ook. En wie zou het dan weten, dat er vier jongens vermist werden?

O, de tijd viel lang! Maar opeens spitste Jan de ooren. Hoorde hij iets? Hij stond recht. Zijn hart bonsde nog sneller. Ja, waarlijk, men riep...

— Hier ben ik! schreeuwde Jan. O, Frans... Pol... hier...

Hij had in al zijn opgewondenheid toch het

verstand te blijven staan in plaats van weer te dwalen, en het was of hij de stem uit de verte wilde grijpen en vast houden, als een spoor, dat de redders bij hem moest brengen.

— Jan... Jan! riep men weer.

O, hij verstond nu zijn naam en hij schreeuwde zoo luid hij kon:

— Hier!

Daar zag hij een schijnsel; het leek hem een stralende zon... Daarna doemden gedaanten op.

— Daar is er een! klonk het.

Pol en Frans snelden vooruit en grepen Jan vast... Ze schreiden van vreugde... De gidsen hadden al meer dan een uur gezocht...

Nu Victor nog! En de tocht werd voortgezet. Na nog wel een uur, bereikten ze den tweeden verdwaalde, die echter op hun geroep niet geantwoord had. Geen wonder, Victor lag daar bewusteloos. Men moest hem dragen. Gelukkig waren eenige omwonenden met de gidsen mee gekomen. Eindelijk bereikte men de uitgang. Met welk een vreugde begroette vooral Jan Peeters het gouden licht. Nooit had hij geweten, dat het zoo schoon was!

Victor kwam nu spoedig weer bij kennis; hij keek verwaasd op.

— Zet u daar in de zon, zei een der gidsen. Ge hebt warmte noodig.

't Duurde toch wat eer hij begreep, wat er

eigenlijk gebeurd was. Veel menschen kwamen naar de jongens zien. Tegen den middag was Victor Wallink geheel opgemonterd. Jan wist nu, welk een flauwe grap het Haantje vooruit verzonnen had.

De vrienden bleven in den boomgaard tot den volgenden dag. Jan schreef alles uitvoerig naar huis...

De tocht werd voortgezet met een bezoek aan het kamp van Beverloo. De knapen zagen daar de vele militaire gebouwen en oefeningen van de soldaten.

Ze traptten ook over de uitgestrekte Limburgsche heide. Bij Victor was de fut er uit.

Eindelijk reden ze naar huis. Victor was toch beschaamd, toen hij te Leuven aankwam. Vader Peeters had de ouders der anderen alles verteld over de avonturen in de grot.

Moeder sloot Jan innig in haar armen. Het leek haar of ze haar jongen veilig uit een groot gevaar had terug gekregen.

Vader Wallink gaf Victor een duchtige vermaning. Men mocht geen grappen uithalen die anderen in gevaar brachten. Victor had Jan moeten terug roepen, toen deze alleen in de grot weer keerde uit bezorgdheid voor zijn vriend.

Geertrui, de klappei, verkocht den meesten

praat. Ze had het altijd wel gezegd, dat die kappen van Wallink niet deugde...

Maar zoo oordeelden de drie andere makkers niet. Victor bleef hun vriend... Ieder kan al eens missen... Victor had voor zijn onbezonnenheid zwaar genoeg geboet...

(Het verhaal van IJzeren Hamer lazen we in Limburgsche sagen door J. Kleyntjens S. J. en Dr. H. Knippenberg).

E I N D E